

Основна школа "Стари град "

Ужице

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
предмета ГЕОГРАФИЈА за 5. разред
за период 2022-2026.године

Гордана Шишић
Сања Јовановић

Напомена: Све евентуалне корекције програма наставе и учења географије биће праћене и евидентиране кроз месечне планове и дневне припреме или на неки други одговарајући начин у складу са природом корекције.
Програм је израђен према одредбама чланова 60. и 61. ЗОСОВ-а (88/2017) и чланова 26/а и 28. Закона о основном образовању у васпитању (Просветни гласник бр. 9. од 30. октобра 2017, стране 85-88

Циљеви основног образовања и васпитања

ЗОСОВ

Члан 21.

Основни циљеви основног образовања и васпитања јесу:

- 1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју ученика;
- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- 4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- 6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење и међупредметних компетенција у складу са развојем савремене науке и технологије;
- 10) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- 11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 12) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- 13) развијање позитивних људских вредности;
- 14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
- 15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
- 16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- 17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
- 18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Циљ учења географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Уџбеници, приручници, наставни материјали: Географија, уџбеник за пети разред, аутори: Винко Ковачевић, Сања Топаловић и школски атлас, глобус, зидне карте, енциклопедије и интернет...

Ред. број наставне теме	Број часова		
	обрада	остали облици	свега
I	1	1	2
II	3	1	4
III	19	11	30
	(1)	(1)	(2)
	(2)	(2)	(4)
	(6)	(3)	(9)
	(4)	(2)	(6)
	(4)	(2)	(6)
	(2)	(1)	(3)

РЕДНИ БРОЈ	ОБЛАСТ/ТЕМА	Начин и поступци остваривања програма	Начин провере остварености стандарда	Међупредметне компетенције	Исходи	Стандарди (чијем ће се остваривању посветити посебна пажња у датом разреду)
1.	ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама,	<i>Иницијално тестирање</i> <i>Формативно,</i> <i>свакодневно оцењивање усмених</i>	-Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална	- повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; - повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; - на примерима покаже значај учења	ГЕ 1.2.3. именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике

		коришћење лр кодова Увођење ученика у главне појмове географије као науке, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Коришћење КЛЕТовог е - уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ; и др.	<i>одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i>	-Одговоран однос према околини -Решавање проблема	географије за свакодневни живот човека; - разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи	
2.	ВАСИОНА	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, коришћење лр кодова Увођење ученика у главне појмове географије као науке, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Коришћење КЛЕТовог е - уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ; и др.	<i>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i>	Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална -Естетичка -Решавање проблема	- разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; - објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; - разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; - одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;	ГЕ 1.2.1. именује небеска тела у Сунчевом систему и наводи њихов распоред ГЕ 2.2.1. описује небеска тела и њихова кретања
3.	ПЛАНЕТА ЗЕМЉА					
3.1.	Облик Земље и структура њене површине	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, коришћење лр кодова Увођење ученика у главне појмове географије као	<i>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на</i>	-Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална	- помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; - помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континента и океана; - примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач;	ГЕ 1.2.2. описује облик Земље и препознаје појаве и процесе везане за њена кретања

		науке, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Коришћење КЛЕТовог е - уџбеника: тестови, видео записи	<i>крају месеца и током појединих часова</i>			
3.2.	Земљина кретања	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, коришћење лр кодова Увођење ученика у главне појмове географије као науке, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Коришћење КЛЕТовог е - уџбеника: тестови, видео записи	<i>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i>	Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална -Естетичка	- разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; - повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; - повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље; - повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;	ГЕ 1.2.2. описује облик Земље и препознаје појаве и процесе везане за њена кретања ГЕ 2.2.1. описује небеска тела и њихова кретања ГЕ 3.2.1. препознаје димензије Земље и објашњава последице Земљиног облика и њених кретања
3.3.	Унутрашња грађа и рељеф Земље	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, коришћење лр кодова Увођење ученика у главне појмове географије као науке, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Коришћење КЛЕТовог е - уџбеника: тестови, видео записи	<i>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i>	Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална -Естетичка -Одговоран однос према околини -Решавање проблема	- разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); - разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; - наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; - помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); - разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; - наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; - опише процес вулканске ерупције и њене последице; - помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење;	ГЕ 1.2.3. именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике ГЕ 2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ 2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама (литосфери, атмосфери,

					<ul style="list-style-type: none"> - помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; - разликује ерозивне и акумулативне процесе; - наведе примере деловања човека на промене у рељефу (броне, насипи, копови); 	хидросфери, биосфери)
3.4.	Ваздушни омотач Земље	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графика, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, коришћење лр кодова</p> <p>Увођење ученика у главне појмове географије као науке, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика</p> <p>Коришћење КЛЕТовог е-уџбеника: тестови, видео записи</p>	<p><i>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</i></p> <p><i>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> -Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална -Естетичка -Одговоран однос према околини -Решавање проблема -Одговоран однос према здрављу -Одговорно учешће у демократском друштву -Предузимљивост и оријентација ка предузетништву 	<ul style="list-style-type: none"> - опише структуру атмосфере; - наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); - разликује појам времена од појма клима; - наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; - графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; - користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; - наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; - наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја); 	<p>ГЕ 1.2.3. именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике</p> <p>ГЕ 2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом</p> <p>ГЕ 2.1.4. приказује понуђене географске податке: на некој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом</p> <p>ГЕ 2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама (литосфери, атмосфери, хидросфери, биосфери)</p> <p>ГЕ 3.2.2. објашњава физичко – географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање</p>

3.5.	Воде на Земљи	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, коришћење лр кодова Увођење ученика у главне појмове географије као науке, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Коришћење КЛЕТовог е - уцбеника: тестови, видео записи	<i>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i>	-Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална -Естетичка -Одговоран однос према околини -Решавање проблема -Одговоран однос према здрављу -Одговорно учешће у демократском друштву -Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	- уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; - наведе и опише својства морске воде; - помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; - наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); - разликује типове језерских басена према начину постанка; - наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; - наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; - наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања;	ГЕ 1.2.3. именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике ГЕ 2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ 2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама (литосфери, атмосфери, хидросфери, биосфери)
3.6.	Биљни и животињски свет на Земљи	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, коришћење лр кодова Увођење ученика у главне појмове географије као науке, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Коришћење КЛЕТовог е - уцбеника: тестови, видео записи	<i>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i>	-Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална -Естетичка -Одговоран однос према околини -Решавање проблема -Одговоран однос према здрављу -Одговорно учешће у демократском друштву -Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	- помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; - помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; - опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; - наведе примере за заштиту живог света на Земљи	ГЕ 1.2.3. именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике ГЕ 2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ 2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама (литосфери, атмосфери, хидросфери, биосфери) ГЕ 3.2.2. објашњава физичко – географске законитости у географском омотачу (климатску и

						биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту,обнову и унапређивање
--	--	--	--	--	--	--

Пројектни задатак реализоваће се у области/теми Хидросфера.

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ					
Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика					
Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању: 34/2019-177					
Шта пратимо	Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време	
Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање;	Оцену одличан (5) добија ученик који: – у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; – лако логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;	- Формативно оцењивање: Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника	Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања +5 Ко не зна одговор -	Свакодневно бележење током године	
			-Комисија ученика и наставница	Учесталост јављања на часу по месецима	Пресек стања на полугодишту (сваких 16 часова)
		Оцену врло добар (4) добија ученик који: – у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује;	- Усмено одговарање	Свеобухватност одговора Хронолошка и појмовна прецизност Сналажење на карти Хоризонтално и вертикално повезивање градива Самосталност у одговарању	По потреби, бар једном у полугодишту
			-Редовност доношења домаћег -Ученици воде евиденцију	За три недоношења домаћег -1 у свеску, а након опомене и у дневник За редовно доношење домаћег	Свакодневно током године, праћење/ пресек стања за

	вештине, руковање прибором, алатом и технологијама и извођење радних	Оцену добар (3) добија ученик који: – у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; – у знатној мери логички повезује чињенице и појмове; – већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме; – у довољној мери критички расуђује;		задатка-5	тримесечје
			Квиз на кахуу, или други он-лајн квиз	Првопласирани +5 Другопласирани ++ Трећепласирани +	По једном у полугодишту
			Прегледање свески	Уредност Све забележено са часова	На крају наставне године
		Оцену довољан (2) добија ученик који: – знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; – у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; – понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује;	- Писане провере Ученици дају самопроцену оцене	Бодовање: 40-54%-2 55-69%-3 70-84%-4 85-100%-5	Након сваке теме (4 провере које се раде цео час - по две у полугодишту и бар две провере до 15 минута-једна у првом и једна у другом полугодишту)
			- Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)	Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада, продуката група (пано, табела...)	По потреби
		Недовољан (1) добија ученик који: – знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене; – не изводи закључке који се заснивају на подацима; – критички не расуђује;	- Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)	Прва три пара која прва ураде задатак добијају +5 Сви парови који ураде задатак добијају + Парови који не раде задато на часу добијају -	По потреби
			-Сналажење на карти	За показаних 5 појмова за један минут - оцена 5 За 4 -4 3-3 2-2 1-1	На крају школске године
Ангажовање ученика у	одговоран однос према раду, постављеним	– показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања. (5) – показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања. (4)	Вођење евиденције од стране наставника о: -Јављању на часовима (учесталост и активност по месецима) -Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти)	-Све што је рађено на часу налази се у свескама и уредно је написано -Учесталост јављања и активност по месецима -Учествује и израђује самостално или у сарадњи са другима продукте рада	-Пресек стања по тримесечјима

		<p>– показује делимични степен активности и ангажовања (3)</p>	<p>-Учешћу на такмичењима -Посета културно-историјским институцијама и догађајима -Несебичном пружању помоћи другим ученицима -Израда панона, ППТ, различитих врста излагања</p>	<p>-Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда панона, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...) -Спреман је да помогне другима -Иницијатива и квалитет продукта</p>	
		<p>– показује мањи степен активности и ангажовања. (2)</p>			
		<p>– не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање (1)</p>			